

Naujienu Antroji Dalis

NR. 739

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XX METAI

PR. ALŠENAS

VILNIAUS UNIVERSITETAS IR JO REIKŠMĖ LIETUVAI

Kalbant ir rašant apie Vilniaus universitetą, tenka kalbėti ir apie jėzuitus, nes tai turi tamprų ryšį su anuometine švietimo sistema. Paryškinant kaip atsirado jėzuitai Vilniuje, tenka pabrėžti, kad 1569 m. juos pakvietė Vilniaus vysk. Protosevičius. Tai buvo padaryta tikslu vesti kovą prieš reformaciją.

1570 m. jėzuitai Vilniuje įsteigė savo kolegiją, kurioje po kelerių metų jau buvo net 700 mokinių. 1579 m., Lietuvos valdovo Stepono Batoro privilegija, jėzuitai Vilniuje įsteigė akademiją. Tais pačiais metais popiežius Grigalius XIII Vilniaus jėzuitų akademijai suteikė tokias pat teises, kokias turėjo kiti to laiko Europos katalikiški universitetai ir akademijos.

Iki tol Lietuvos jaunimas aukštojo mokslo eiti vykdavo į Čekiją, Italiją, Lenkiją, Prancūziją, Vokietiją. Ypač daug jų vyko į Pragę bei Krokuvą. Pragoje gi karaliaus Jogailos žmonos Jadvygos 1387 m. buvo įsteigta atskira kolegija lietuviams. Tos kolegijos biblioteka, ano laiko mastu, buvo net labai turtinga, nes turėjo per 250 rankraštinių knygų.

Jėzuitų ordino uždarymas

Vienok, kaip tik tuo metu, ka isusirinko 1773 m. seimas, atėjo popiežiaus bulė, kuria jis uždarė visų pulte puolamą jėzuitų ordiną. Tiek Lietuvoje, tiek Lenkijoje daugumas mokyklų, o taip pat ir Vilniaus akademija buvo kaip tik jėzuitų išlaikomos. Todėl tuojau kilo klausimas, ką daryti su liekančiais didžiuliais jų turtais ir kam pavesti mokyklas. Buvo nutarta visus jėzuitų turtais sunaudoti švietimo reikalams ir įsteigti vadinamąją Edukacinę Komisiją, kuri rūpintųsi mokyklomis. Ji tuojau turėjo perimti į savo žinių visas buvusias jėzuitų mokyklas ir jų turto pajamas. Taip pat jai buvo pavesta visų kitų mokyklų priežiūra. Komisija buvo įkurta bendra Lietuvai ir Lenkijai. Ji turėjo rūpintis tik pačiu mokymu ir pinigų sunaudojimu.

Edukacinė Komisija perorganizavo visą mokyklų tinklą. Pirmiausia Lietuvoje ir Lenkijoje buvo padaryta po vieną vyriausiąją mokyklą, kuriai priklausė visų kitų krašto mokyklų priežiūra. Tokia vyriausiąja Lietuvos mokykla buvo pavadinta buvusi Jėzuitų Vilniaus Akademija.

Lietuvos mokyklų būklė Edukacinės K-jos laikais

Jėzuitų turtais, kaip Lietuvoje,

taip ir Lenkijoje — buvo milžiniški. Lietuvoje — dar didesni negu Lenkijoje. Deja, pasireiškus korupcijai (išekvojimams ir kt. suktybėms) iš pirmiau veikusios Dalomosios Komisijos, o paskui — ir pačios Edukacinės Komisijos pusės — pinigų pritrūkdavo mokykloms ir jos pradėjo skursti. Tada mokyklų priežiūra buvo pavesta Vyriausiajai Lietuvos Mokyklai. Ji buvo suskirstyta į dvi kolegijas. Vadinamoji moralinių mokslų kolegijoje buvo mokoma filosofijos, teologijos ir teisės mokslų. Fizinėje kolegijoje — gamtos mokslų, matematikos ir medicinos. Tuo būdu Vyriausiojoje Mokykloje buvo dėstomi visi to meto universitetiniai mokslai. Daugumas dalykų tebebuvo dėstomi lotyniškai, tik kai kurie dalykai — lenkiškai. (Galutinai lenkų kalba čia buvo įvesta tik 1816 m., t. y. jau universiteto laikais).

Nevisos mokyklos anuomet buvo išlaikomos Edukacinės Komisijos. Dalis jų tebebuvo išlaikoma vienuolių. Ypač daug mokyklų tebeturėjo pijarai. Edukacinė Komisija nė vienos vienuolynų mokyklos neperėmė į savo žinią, nors mokymą jose vis dėlto prižiūrėjo.

Pradžios mokyklos ir toliau liko prie vienuolynų ir parapijų, tik jų buvo daug daugiau pristeigta.

Naujoviška mokyklų linkmė

Valstybės atžvilgiu senoji karta buvo konservatyvi ir bajoriškų laisvių garbintoja, o jaunoji karta — išdidžiai siekė reformų. Tad paskutiniaisiais Respublikos gyvenimo metais padarytosios reformos buvo jaunosios kartos darbas. Gi jaunąją kartą prie to paakino reformuotosios mokyklos.

Edukacinės Komisijos idėja buvo tikrai vykusi (nežiūrint atsitiktinių nesekmių). Tai buvo iš viso pirmas atsitikimas Europoje, kad švietimą perėmė savo žinion pati valstybė. Dar reikėtų pridurti, jog Edukacinė Komisija — faktinai buvo pati pirmoji švietimo ministerija Europoje ir pasauly.

Iš žmonių, kurie rūpinosi Lietuvos mokyklomis, žymiausias buvo vicekancleris, Lietuvos didikas Jokimas Chreptavičius. Jis buvo Edukacinės Komisijos iniciatorius ir Lietuvos mokyklų globėjas. Ne mažiau nuopelnų iš pradžių turėjo ir Vilniaus vyskupas Masalskis. Pastarojo pastangomis buvo pastatyta ir dabar tebestovinti Vilniaus katedra. Vyskupas

(Nukelta į 4-tą psl.)

KRIZANTEMOS

Linkolno parko ir Garfield parko konservatorijos parinko krizantemas (Chrysanthemum) lapkričio mėnesio gėle, kadangi tos gėlės apie Padėkos dieną yra pačiame žydėjime. Abiejose konservatorijose galima pamatyti įvairių įvairiausių krizantemų rūšių, spalvų, didumo ir gražumo. Įėjimas nemokamas, atdara kasdien nuo 9 val. ryto iki 5 val. popiet. Krizantemų paroda vyksta nuo lapkričio 7 dienos iki lapkričio 29 d.

Iš toli ima artėti brangus gimtasis kraštas

(Pašnekesiai su Pedagoginio Lituanistikos Instituto Neakivaizdinio kurso studentais)

Jau keli metai Čikagoje sėkmingai veikia Pedagoginis Lituanistikos Institutas visuomenei yra gerai žinomas ne vien dėl savo normalių ir sistematiškų studijų. Kultūriniai visuomeninėje veikloje ši institucija ypač gražiai užsirekomendavo itin įspūdingais mūsų rašto pranaokėjų — Daukšos, Donelaičio — sukakčių minėjimais ir tomis progomis išleistais vertingais leidiniais. Kiek mažiau visuomenei žinoma, kad šiame institute šalia reguliaraus veikla ir neakivaizdinis (sąskaitum, korespondencinis) kursas. Viena ar kita proga susitikdamas su šio kurso studentais pateikdavau jiems klausimų, atsakymai į kuriuos, manau, bus įdomūs ne vienam šio dienraščio skaitytojui.

Štai kelios mintys iš pašnekesių su trimis neakivaizdinio kurso studentais.

— Kas sudomino Pedagoginiu Lituanistikos Institutu? Kas paskatino jungtis į neakivaizdinį kursą?

ROMAS STAKAUSKAS: — Susidomėjimas kilo lygiagrečiai su domėjimusi lituanistiniais dalykais. Esant vyresnio amžiaus jaunuoliui, su kai kuriomis atsakomybėmis, jautėsi laiko stoka lankyti siūlomus kursus akivaizdiniai. Neakivaizdi-

nį kursą įsteigus atsirado proga kiekvienam norinčiam įgauti aukštesnį išsilavinimą lituanistikoje.

NIJOLĖ JANKUTĖ - UZUBALIENĖ: — Mane paskatino trys pagrindiniai galimūmai: a) senų svajonių studijuoti lituanistiką realizavimas, b) pasiruošimas mokytojos profesijai, kuri man visada buvo "prie širdies" ir kuriai jaučiau didelį patraukimą, c) dėl nepalankiai susidėjusių gyvenimo aplinkybių netekus baigti aukštojo mokslo šio krašto universitete, Lituanistikos institutas man duoda puikią progą tai pasiekti specializuojantis mėgstamoje šakoje — lituanistikoje.

SOFIJA JELIONIENĖ. — Kaskart, kai lapas po lapo verčiu mūsų liaudies dainų rinkinius, rodos, iš toli, ima artėti brangus gimtasis kraštas — Lietuva. Ir pasijuntu vėl esanti apsupta margaspalviais žiedais pasipuošusių pievų, aidinčių puostomų dalgų garsais ir ilgesingai plaukiančia švelnia daina... Tada nebejuntu, kad gyvenu ne savo krašte. Tos paprastos, širdimi sukurtos liaudies dainos, tos mūsų gyvenimiškos, paprastos kaimo žmonių išminties pilnos patarlės, sakmės, rodos, atveria laiko ir tolumos užskleisną uždangą ir leidžia bent dvasios akimis grožėtis savuoju

kraštu... Tai mintys, kurios vedė mane pradėti lankyti Pedagoginį Lituanistikos Institutą...

— Lygiai tokios pat jos yra dabar, po poros metų, gal tik dar ryškesnės.

— Kokius specialius kursus imate ir kokie yra institute dėstomi?

R. STAKAUSKAS: — Dabar imu lietuvių kalbą, lietuvių literatūrą ir lietuvių tautos istoriją. Visi šie dalykai yra suskaldyti į smulkesnes šakas, palaipsniui studijuojamas semestras po semestro. Specifiniai šį semestrą studijuojami: fonologija, fonetika, akcentologija, morfologija, lietuvių tautosaka (epas, lyrika, drama, tikėjimai, papročiai ir t. t.), lietuvių tautos istorijos šaltiniai, perijodizacija, bei kaimyninių kraštų istorijos bruožus.

— Koks yra jūsų studijų tikslas? Kokios naudos tikėtis iš savo įdėto darbo susilaukti?

SOFIJA JELIONIENĖ: — Tikslas (dar gana tolimas) yra institutą baigti. Valandos praleistos bevertant mūsų krašto istorijos lapus, ar berašinėjant mūsų liaudies dainų charakteristiką, man suteikia progos pajusti dar didesnę meilę savo gražiam, tačiau dar lokiam varganam kraštui. Iš šio jausmo išplaukia tikslas mano mokymosi.

NIJOLĖ JANKUTĖ: — Instituto darbus atliekant, artimas ir platus susipažinimas "iš naujo" su lietuvių literatūra ir jos kūrėjais ir su Lietuvos istorija yra jau pačios savyje didelės vertybės. Rašydama ir skaitydama apie tuos dalykus ne tik pagilinu jau turėtus žinias, bet įgyju daug naujų. Visos jos yra man labai naudingos bendradarbiaujant spaudoje, dirbant organizacijose ir pačiai kuriant.

(Reikėtų skaitytojui priminti, kad Nijolė Jankutė, prieš kekiolika metų "Draugo" skelbtame novelės konkurse laimėjusi pirmąją premiją, iki šiol plačiai besireiškia lietuviškoje spaudoje tiek beletristiniais ar publicistiniais, tiek ir reportažiniais darbais. Jos neseniai išleista knyga vaikams "Žebriuko nuotykių miške" dar kartą parodė neeilinį talentą).

— Auginant šeimą lietuviškoje dvasioje, geras ir platus lietuvių kalbos bei istorijos žinojimas, mano supratimu, būtinas. (Mažamečio kalbos taisyklų mokymui, pagalba mokyklinio amžiaus vaikui, kada jis atsiduria tarp dviejų kalbų...).

R. STAKAUSKAS: — Lituanistikos mokslų nauda yra nemažiau aiški negu išsilavinimas bet kurioje kitoje mokslo šakoje. Mano atveju, būdamas lietuvis stengiuosi įgauti kuo gilesnį savo krašto pažinimą. Ypač, kad jis, Vokietijoje baigus vos keturias lietuviškosios

gimnazijos klases, buvo emigracijos nutrauktas.

(Čia irgi norisi priminti, kad Romas Stakauskas visuomeni yra žinomas, kaip gabus jaunas aktorius, ryškiausiai pasireiškęs Birutės Pukelevičiūtės "Aukso žąsies" ir Kosto Ostrausko "Žalioj lankelėj" veikalų pastatymuose Čikagoje. Dabartiniu metu jis yra vienas iš pagrindinių "Antrojo kaimo" grupės vaidintojų. Manytina, kad studijos institute daug padeda jo aktoriskai kūrybai. Neapslaptis taigpi, kad R. Stakauskas gyvai reikiasi ir lietuviškoje spaudoje).

— Kaip galvojate įgytas žinias panaudoti ar praktiškai pritaikinti institutą baigus?

SOFIJA JELIONIENĖ: — Jausčiausi laiminga, jei galėčiau savo įgytomis žiniomis įžiebtį mūsų jaunimui bent mažą kibirkštelę meilės savam žodžiui, savai dainai...

NIJOLĖ JANKUTĖ: — Instituto man duoda didelį dvasinį pasitenkinimą. Jaučiu, kad galų gale turiu galimybę gilintis srityje, kuri man įdomi, artima ir kuriai turiu gabumų. Tikiuosi, kad institutą baigusi turėsiu progos mokytojauti. Visa tai, žinoma, duos man, mano pačios akyse, tam tikrą, sakyčiau, asmens užbaigimo antspaudą, tam tikrą užbrėžto tikslo pasiekimą, norų įgyvendinimą.

— Koks yra instituto duodamo neakivaizdinio kurso metodas? Kokios yra priemonės? Kaip patikrinamas pasiruošimo laipsnis?

R. STAKAUSKAS: — Studijuojame korespondenciniu būdu. Įsigyjame lektorių rekomenduojamas knygas, bei instituto leidinius. Jais remdamiesi atliekame semestrinius rašto darbus, kuriuos vertina atitinkamo kurso lektoriai. Vertinant atsižvelgiama į taisyklingą lietuvių kalbos vartojimą, temas atitikimą, bei išbaigimą, interpretaciją, originalumą ir t. t. Žodiniai egzaminai tebus laikomimi institutą baigus. Semestro pažymys gaunamas už rašto darbus.

N. JANKUTĖ: — Neakivaizdinis kursas man yra labai patogus. Ne tik, kad nereikia niekur eiti nė važiuoti, bet ir rašto darbų atlikimo laikas nėra terminuotas. Moteriai auginančiai šeimai šitokios studijavimo lengvatos yra tikra palaima. Jeigu reikėtų važinėti arba griežtai laikytis nustatyto darbų įteikimo laiko, aš negalėčiau nė suspėti, nei visas paskaitas lankyti.

— Ką galėtumėt pasakyti apie neakivaizdinio kurso lektorių ar jų pasiruošimą jums dėstymuose dalykuose?

R. STAKAUSKAS: — Visi jie yra patyrę lituanistai ir pedagogai. Pavardes galėtote ne kartą matyti lietuviškoje spaudoje.

S. JELIONIENĖ: — Instituto lektoriais jaučiu didelę pagar-

bą. Tai maža, bet didelį darbą dirbančių žmonių grupė. Jie, jau pašvenčia savo brangų laiką ir patyrimą, kad lietuviška daina nemirtų mūsų jaunųjų lūpose, kad lietuviška knyga jiems liktų netrūkstantis ryšys su savoju kraštu.

N. JANKUTĖ: — Neseniai pradėjau ketvirtąjį semestrą. Per tą laiką arčiau bendradarbiauti teko su Domu Velička ir Vincentu Liulevičiumi. Abū atsidavę savo darbui, geri dalyko žinovai, visada pasiruošę padėti ir patarti. Esu laiminga, kad gyvenu Čikagoje ir, reikalui esant galiu asmeniškai su jais susisiekti. Žinau, kad jie turi milžiniškus žinių bagazus.

— Beje! Kiek laiko trunka institutą baigti ir kokia yra įstojimo į jį procedūra?

R. STAKAUSKAS: — Neakivaizdinį kursą pabaigti trunka du arba trys metai (po du semestrus metuose). Tačiau mažiau dalykų imant ar lėčiau į priekį stumiantis gali ir daug ilgiau užtrukti.

— Įstojant reikia paduoti raštinę prašymą instituto tarybai, išdėstant savo lituanistinį išsilavinimą praeityje. Pagal jį yra užskaitomi atitinkami kreditai ir nustatomi bendrieji ar specialūs kursai.

— Ką dar galėtumėt pasakyti: stilių, linkėti, patarti...?

R. STAKAUSKAS: — Būtų malonu pamatyti didesnį susidomėjimą neakivaizdiniu kursu, ypač iš vyresniojo jaunimo pusės, kurie nespėjo pilnai baigti lietuviškosios gimnazijos. Sąlygos yra puikios, nes darbai gali būti atlikti bet kada: dieną, vakare, laisvalaikiais... Tereikia noro ir pasiryžimo.

N. JANKUTĖ: — Esu įsitikinusi, kad institutas ir jo pasišventę lektoriai yra tikrai nepaprasta institucija duodanti ir ateityje duosianti didelės naudos mums ir mūsų jaunimui, gyvenantiems tarp dviejų pasaulių. Lituanistų mes niekad per daug neturėjome, o šiuo metu ypač svarbu jų kiek galint daugiau paruošti.

— Mano linkėjimai lituanistikai ir bendrai lietuviybės išlaidymu besidomintiems, ypač moterims, dėl šeimos negalin-

Atsiųsta paminėti

• *Lituanistika Pensilvanijos Universiteto bibliotekoje.* — JAV Lietuvių Bendruomenės Lietuvių Profesorų Draugijos Amerikoje leidinys Nr. 2. Medžiaga parūpino Dr. V. Mačiūnas, spaudai paruošė prof. St. Dirmantas, M. Kriščiūnas ir Dr. P. Maciulis. Lėšomis parėmė Dr. P. Jaras ir prof. A. Milaknis. Čikaga, 1964 m. Dodelačio metai. Kruopščiai paruoštas didelis 120 puslapių sąrašas-katalogas lietuviškų ir kitomis kalbomis Lietuvių ir lietuvių liečiančių knygų — viso 3,018 egzempliorių bendrame sąraše ir dar 50 knygų, žurnalų ir kt. papildomas sąrašas knygos pačiame gale.

Leidėjų pratarmėje pasakyta, kad šiam lituanistikos skyriui pagrįdą davė bibliofilo Dr. Jurgio Šaulio vertingas Europoje sudarytas rinkinys. LPDA žada, jei sąlygos leis, pasistengti atskleisti šviesuomeni ir kitur, k. a. vienuolynuose Čikagoje, Putname, Kongreso bibliotekoje Washingtone ir kt. esančių lituanistikos lobynų turčius. Už šį leidinį lietuvių visuomenė turėtų būti ypatingai dėkinga, nes daugiau kaip 3,000 leidinių įvairiomis kalbomis grynai lituanistikos reikalams studijuoti vienoje vietoje yra didžiausias pataravimas lietuviybės reikalui.

Kaip patapti vegetaru

— Aš noromis-nenoromis turėjau patapti vegetaru.

— Vadinasi, daktaras mėsa uždraudė?

— Na, ne, esu sveikas kaip ridikas, tik mėsininkas kredito nebeduoda.

čioms reguliariai studijuoti, pasinaudoti Pedagoginio Lituanistikos instituto sudaryta neeiline proga tikrai neeilinems studijoms.

Ką gi prie viso šito bebūtų galima pridurti? Nebent tai, kad akivaizdinis instituto pamokos vyksta Jaunimo Centre. Man rėdos, kad prašymai, paklausimai ar pageidavimai ten ir turėtų būti orientuojami.

Algis Kiršinas

DONALD PETKUS

ANTHONY PETKUS

A. PETKUS & SŪNUS

NAUJA KOPLYCIA
MARQUETTE FUNERAL HOME
2533 West 71st Street

(Maplewood gatvės kampas)

GRovehill 6-2345

TOwnhall 3-2108

Pilnas laidotuvių aptarnavimas, įskaitant karstą ir pasinaudojimą mūsų gražiom koplyčiom, yra nuo \$375.00; \$430.00; \$595.00; \$650.00; \$695.00; \$750.00; \$875.00; \$895.00; \$945.00; \$975.00; \$900.00 ir daugiau. Karstą galima pasirinkti koplyčioje.

GRAŽIOS INDIVIDUALINES KOPLYČIOS
MĀSINOMS PASTATYTI AIKŠTĖ

Lietuviams teikiame šios rūšies aptarnavimus 30 metų.

LIETUVAITĖS

BRONĖ VARIKOJIENĖ

Jau prieš daug metų kilo sumanymas Lietuvių aukštąją mokyklą pastatyti ir ten savo dukras mokyti. Ten mergaitės išmoks lietuviškai rašyti, skaityti, po lietuviškos mokyklos kiemą bėginės ir lietuvių kalba linksmi skambės!

Tenai jos mokysis ne vien lietuvių kalbos, bet bus dar mokomos likti lietuviškoj dvasioj iki tolimiausios kartos. Metai po metų bėgs, o mūsų kartos, vis dar lietuviškai kalbės!

Taip lietuviai galvojo ir apie lietuvių aukštesniąją mokyklą svajojo. Tuoj pradėjo vieni kitus raginti, šaukti ir į rinkliavą traukti; tad ir aukos pradėjo plaukte plaukti.

Kiekvienas skubėjo duoti kuo daugiau, kad tik mokykla atrodytų gražiau ir kad ten užaugtų jų mergaitės, kaip tikros lietuviškos!

Tėvai, sunkiai dirbo, prakaitavo ir į mokyklos statybą, dėjo aukas savo. Visi mielai aukojo ir pinigų rinkėjams klojo. Bet aukojo ne tik lietuviai tėvai turintieji vaikus, bet dar ragino ir kitus, kad kiti neatsilikytų ir lietuvių pareigą atliktų. Juk turėti lietuvišką aukštesniąją mokyklą ir mokyti ten savus vaikus, juk tai didžiausias kiekvieno lietuvių pasididžiavimas bus!

Niekas negalvojo, kad kas nors galės mokyklą nusavinti ir sau ją pasisavinti. Kai mokyklos rūmai buvo pastatyti ir Marijos vardas ant jo užrašytas, statytojai klaidą padarė, kad ne tautinį, bet Marijos vardą davė. Kadangi tas vardas buvo duotas, tad ir pastatas greit konfiskuotas. Nors lietuviai daug prašymų rašė ir pastangų dėjo, vistiek gavo raštą, kuris šitaip skambėjo:

"Kai į jūsų mokyklos duotą vardą žiūrim, atrodo, kad ir mes į ją lygias teises turim. Juk ne vien Marija jūsų, bet taip pat yra ir mūsų. Mes turime jūsų mokyklą globoti, tad privalote mums ją atiduoti. Ir dar turite žinoti, kad vienuolynai ir bažnyčios, visos prieglaudos — koplyčios, ligoninės ir kapinės, — visa tai priklauso mums tikim!"...

Kol lietuvis savo sunkiai uždirbtą pinigą aukojo, skurdo ir vargo nebijojo, visi tylėjo iki lietuviai mokyklą pastatė, tada ją paėmė, net ir aciu nepasakė...

Taip ir prasidėjo visos blogybės: Lietuvių pastatytą mokyklą nebuvo lygybės: svetimtaučiai daugiau teisių turėjo, nes jų labai daug ten uždėjo...

Viskas pradėjo kita vaga krypti, lietuvių kalba ėmė nykti. Lietuvių teisės pradėjo silpnėti ir mergaitėms buvo uždrausta per pertraukas tarp savęs lietuviškai kalbėti!

"Jūs, mergaitės, lietuviškai kalbėti nemėginkit ir klausom mums negadinkit! Esate čia ne vienos, turite kalbėti tik angliskai per dienas. Kadangi kitatautės čia yra, tai nereikalinga lietuvių kalba"... Ir išties!

Juk lietuviškai kalbėti nėra jokios prasmės!

Mūs lietuvių veideliai ištyso ir lietuviškai kalbėti, jau daugiau nedrįso. Kai metų pabaigoje, mergaitės prie Marijos statulos giedoti norėjo, mokyklos viršininkė joms uždraudė, o jos tam žygiui tiek pastangų padėjo!

Vargšės mūsų lietuviškos! Kiek jos turėjo iškentėti, kad savo tautinius jausmus per giesmę galėtų išlieti! Savo širdelėse jos nenurimo ir nutarė, kad nieko neatbos ir lietuviškai giedos!

Ir taip, vieną dieną iš mokyklos jaunų lietuvių būrys išėjo: visos tautinius rūbus dėvėjo. Į jas žiūrint, džiaugėsi kiekvieno lietuvių širdis, bet kažin, ar daugiau jie tokį reginį matys?!

Marija Marija, taip liūdnai nuskambėjo, kad visų ten buvusių lietuvių širdys suvirpėjo... Ir taip norėjosi sušukti mūsų jaunom lietuviškoms!

— Nenuliškite mergaitės! Mes, visi lietuviai, esam su jumis, tad drąsiai giedokit ir nieko nebijokit! Mes vyresni, kovojam dėl laisvės savo, jūs mums padėsit ir už tai didžią pagarbą turėsit! Mes didžiujamės jumis, būkite ryžtingos ir

ištvermingos; nieko nebijokit, kaip ir dabar vis panašiai darykit: savo tautinį nusistatymą ir toliau garsinkit!

Nors ir pavergta mūsų tėvynė, ir kenčia ten sesės ir broliai, kenčia ten motina — tėvas, kenčia lietuvis kiekvienas! Verčiau Sibirą išstremtieji, verčiau Lietuvoj likusieji; verčiau močiutė sena, verčiau visa Lietuva!...

Nesimato linksmesnio ten veido, grobuonys vis žmones dar gauda ir skelbia pasauliui melagingą žinią, kad lietuvis apleidžia gimtąjį kraštą, savo valią!...

Ilgai mes kariavom, kol nepriklausomybę atgavom; gal ilgai dar kariausim, kol nepriklausomybę atgausim?! Bet viltį mes turim turėti, ne visą juk laiką lietuvių kraują reik lieti... Ne visą juk laiką turi lietuvis kentėti!...

Tad, tik viltis ir palaiko mus, kad kada nors juk Lietuva atbus... Tada, sukils visa Lietuva ir sušuks: "Jau gana! Gana kentėjom, gana mes savo kraują liejom! Turim savo skriaudą pasauliui mesti; atėjo laikas, vergijos pančius mums numesti!"

Aukštai iškelsim mes trispalvę ir iš lietuviškų ginklų mes duosim salvę, visiems mes duosim džiaugsmingą žinią: Lietuvis nieko jau nebijo, nes Lietuva atgijo!...

Tad, mes senė, ir jūs mūsų

Miegas kaip vaistai

Paprastai yra paplitusi nuomonė, kad senesnio amžiaus žmonėms miegas mažiau būna reikalingas. Bet Dr. Philip M. Tiller iš New Orleans, atlikęs tyrimus su 83 senesnio ir seno amžiaus žmonėmis, savo pacientais nustatė, kad yra priešingai: senesni žmonės reikalauja daugiau miego. Iš Dr. Tillerio tiriamųjų, kurie miegojo nedaugiau, bet mažiau kaip 7 valandas, buvo labai nervingi, letargiški ir išsiblaškę. Kurie miegojo po 8 valandas ir daugiau, tie mažiau skundėsi ir mažiau buvo nervingi. Iš to patyrimo Dr. Tiller pradėjo miegą naudoti kaip vaistus, prirašydamas savo pacientams ramiai kas naktį išgulėti lovoje po 9 ir 10 valandų, ir pasirodė, kad net tokie, kurie skusdavosi nemiga, kai įprato gulėti, pradėjo normaliai miegoti.

Stebukly kraštas

Amerika tikrai yra stebukly kraštas, — stebisi viena scenos žvaigždėlė. — Žmogus negali išgyventi iš savo pajamų, o tačiau išgyvena.

jaunos lietuviškos, laukim to laiko, kada mums priešas mūsų tėvynę atiduos ir mūs aukštai iškelta — trispalvė plevėsuos!..

PIRKITE JAV TAUFYMC BONUS

SIUNTINIAI—DOVANOS Į SSSR

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.

(Licensed by Vneshtorg)

EXEKUTYVIS OFISAS

1530 Bedford Ave., Brooklyn 16, New York. — Tel. IN 7-5522

Firma atidaryta kasdien nuo 9 val. ryto iki 6 val. vakaro. Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 ryto iki 4 val. po piet.

DĖMESIO!

Pranešame, kad pagal naują susitarimą tarp Vneshtorg Maskvoje ir Package Express jau dabar galite siųsti savo giminėms ir draugams siuntinius į SSSR, jie nieko neturės primokėti gaudami įvairiausių produktų siuntinius — dovanas, kurie bus sudaryti iš SSSR gamintų pirmos rūšies produktų.

Čia nurodytos kainos yra Visos išlaidos produktams parinkti ir jiems nusiųsti į bet kuria SSSR dalį.

Užsakyti siuntiniai sudaromi Maskvoje, Odesoje ir Rygoje. Siuntiniai bus įteikti gavėjui po 10–20 dienų užsakymui atėjus į Maskvą. Siuntiniam galima užsakyti ir delikatesus tarpe jų — juodąją ikra, vėžių konservus, šprotus, saldainius ir kitus.

Siuntėjas gali siųsti dovaninių siuntinių kiek nori. Yra ir paruošti, standartiniai siuntiniai, arba galite pasirinkti produktus patys iš katalogo.

MŪSŲ SKYRIAI:

BROOKLYN, N. Y.	1530 BEDFORD AVE.	—	IN 7-6465
NEW YORK 3, N. Y.	78 SECOND AVENUE	—	OR 4-1540
NEWARK, N. J.	314 MARKET STREET	—	MI 2-2452
SOUTH RIVER, N. J.	46 WHITEHEAD AVENUE	—	CL 7-6320
UTICA, N. Y.	963 BLEECKER STREET	—	RE 2-7476
COHOES, N. Y.	13 SARGENT STREET	—	FE 7-2727
FARMINGDALE, N. J.	FREEMOOD ACRES	—	363-0494
PHILADELPHIA 23, PA.	631 W. GIRARD AVENUE	—	PO 9-4507
ALLENTOWN, PA.	126 TIGHMAN STREET	—	HE 5-0415
ROCHESTER 5, N. Y.	558 HUDSON AVENUE	—	BA 5-4210
LOS ANGELES 4, CAL.	107 SO. VERMONT AVENUE	—	DU 5-6550
CHICAGO 22, ILL.	1241 NO. ASHLAND AVENUE	—	HU 6-2818
BALTIMORE 31, MD.	1900 FLEET STREET	—	DI 2-4240
BUFFALO, N. Y.	701 FILLMORE AVE.	—	TX 5-0700
DETROIT 12, MICH.	11601 JOS CAMPAU AVENUE	—	TO 8-0298
HARTFORD 6, CONN.	643-47 ALBANY AVENUE	—	CH 7-5164
JERSEY CITY, N. J.	303 GROVE STREET	—	HE 5-6368
SYRACUSE 7, N. Y.	1200 SOUTH AVENUE	—	GR 5-9746
CLEVELAND 13, OHIO	1028 KENILWORTH AVENUE	—	PR 1-0696
HAMTRAMCK, MICH.	11339 JOS CAMPAU AVENUE	—	TO 9-3980

Reikalaukite mūsų naujų katalogų sovietiniams produktams.

Dovanų pristatymas ir apsauga garantuojama.

VILNIAUS ...

(Atkelta iš 1 psl.)

buvo ir pirmasis Edukacinės Komisijos pirmininkas.

Vilniaus u-tas ir Lietuvos švietimo reikalai XIX a. pradžioj

Po padalinimo 1794 m., užėmę Lietuvą rusai švietimo įstaigų nepanaikino. Visos mokyklos liko veikti. Tik Vyriausioji Lietuvos Mokykla buvo pavadinta Vyriausiąja Vilniaus Mokykla ir buvo pašalinti kai kurie rusams nepatikimi profesoriai.

Netrukus buvo padaryta ir nauja reforma. Vyriausioji Mokykla buvo pavadinta Universitetu (1803 m.).

Naujasis caras Aleksandras I (1801—1825 m.), 1802 m. Rusijoje įsteigė švietimo ministeriją ir visą imperiją padalino į 6 švietimo apygardas. Vienos apygardos centru buvo Vilnius.

Įsteigtasis Vilniaus Universitetas priklausė apygardos viršininkui ir turėjo prižiūrėti visas apygardoje esančias žemesnias mokyklas. Buvo atgavinta ir kadaise Edukacinės Komisijos įsteigta Mokytojų seminarija.

Vilniaus Universitete iš pradžių daugelis dalykų buvo dėstoma įvairiomis kalbomis, ypač lotyniškai ir prancūziškai. Bet kadangi viršininkas (kuratorius) Adomas Čartoriskis ir jo vadovybė buvo uolūs lenkai, todėl visos vietos greitai buvo užimtos lenkų, ir Vilniaus Universitetas pasidarė lenkiškas.

Lietuviškumas Vilniaus Universitete

Rusams užimant Lietuvą, jos bajorija buvo aplenkėjusi. Gi bendroji nelaimė — ją dar labiau suartino su lenkais. Vienok didžiosios Lietuvos kunigaikštijos tradicijos dar tebebuvo gyvos, ir Universitetas pasidarė jos praeities ir jos krašto tyrinėjimų centru.

Tuo pat metu Vakarų Europoje iš Rugio, o vėliau iš Rėzos leidinių pažintoji lietuvių tautosaka sudomino pačius žymiuosius mokslininkus.

Kai Lesingas, Herderis ir Goethe parodė savo susidomėjimą lietuvių tautosaka, su ja panoro susipažinti ir lenkų mokslininkai. Iš Krokuvos atėjo į Vilnių prašymas, kad arčiau lietuvių stovįs universitetas patyrinėtų jų praeitį ir šį tą praneštų Mokslo Mėgėjų Draugijai Krokuvoje. Tokį pranešimą Krokuvoje padarė Vilniaus Universiteto garbės narys, ukmergiškis kunigas Ksaveras Bauža. Savo tyrinėjimus jis paskelbė ir atskira knyga — "Apie lietuvių tautos ir kalbos kilmę" (1806 m.), kurioje ragina gelbėti lietuviybę. Kad lietuvių kalba nežūtų, kun. Bauža rekomendavo įsteigti Lietuvą mylinčių ir lietuvių kalbą mokančių draugiją.

Kun. Baužos mintys sukėlė didelį atgarsį mokslininkų ir lietuvių veikėjų tarpe. Ypač jo

mis buvo susižavėjęs D. Poška, pats globojęs lietuviškosios kultūros palaikus savo Baubly (gžuole) ir rašęs žemaitiškai. Tik to meto Vilniaus Universiteto garsenybė, istorikas profesorius Lelevelis stengėsi įrodinėti Baužos kai kurių teigimų nemoksliskumą.

Varšuvos lenkų taktikos pakeitimas

Atsiradus Lietuvoje nemažam skaičiui mokslininkų, kurie dirbo savame krašte ir svetur, Lietuvos vardas ėmė kilti. Vokiečių rašytojų žavėjimasis lietuvių dainomis, atkreipė į jas ne tik mūsų šviesuolių dėmesį. Varšuvos lenkai — taip pat labiau įsisamonino, jog jų valstybės praeities didybė — daugiausia rėmėsi Lietuva ir jos žmonėmis. Todėl jie ėmė Lietuvą ypač branginti ir ja domėtis. Tadas Čackis išleido Lietuvos ir Lenkijos įstatymų, o Ignas Danilevičius — Lietuvos istorijos rinkinius. Vilniaus Universitete pradėta tyrinėti Lietuvos istorija, jos gamta ir kt.

Lietuvių kalbos klausimas Universitete

Prasidėjusio plataus sąjudžio metu, kuris buvo ne be sąryšio su Baužos darbais, iškilo projektas įkurti Vilniaus Universitete lietuvių kalbos katedrą (1822 m.). Projekto autorius buvo Universiteto bibliotekinininkas K. Kantrimas. Katedros vedėju buvo numatytas raseinškieks mokslintais bajoras Uvainis. Tačiau projektas nebuvo įvykdytas.

Kaip tik tuo metu prasidėjo rusų reakcija prieš lenkiškąją Universiteto linkmę, ir vadovų be nebebuvo kada galvoti apie savo darbo plėtimą; reikėjo tik rūpintis išlaikyti tai, kas pasiekta.

Pastangos surusinti Vilniaus Universitetą

Napoleono antplūdžio metu (1812 m.) Universiteto studentija pasirodė karščiausia senosios Respublikos atgavėjimo šalininkė. Todėl po karo rusų valdžia ėmė rūpintis tą lenkiškos kultūros centrą (Vilniaus Universitetą) paimti į savo rankas. Buvo prašalinti rusams nepatikimi profesoriai, netgi Universiteto rektorius, garsus mokslininkas Jonas Sniadeckis. Tačiau lenkiškas Universiteto charakteris vis tiek nenusilpnėjo.

Universitetas vėl senoviškai susitvarkė ir greitai išgarsėjo, kaip geriausias mokslų įstaiga; su jū nebegalėjo lygintis nei Lenkijos nei Rusijos mokslo įstaigos. Tuo pat metu labai išaugo ir studentų skaičius. Tuojau po Napoleono karų jū tebuvo apie 150, bet vėliau išaugo iki 1,500. Tas labai nepatiko rusams. Jie pareikalavo pakeisti visą Vilniaus apygardos švietimo sistemą. Apygardos kuratorius Čartoriskis (1824 m.) buvo priverstas pasitraukti. Jo vietą užėmė ištikimas caro tarnas Novosilcevas. Tačiau būta per didelės reakcijos ir sumanytos reformos, pasirodė, ne-

įgyvendinamos. Tuomet rusų valdžia pasiryžo Universitetą visai panaikinti ir 1832 m. jū uždare, o Universiteto turtą — išvežė į Rusiją. Čia pat pabrėžtina, jog Universiteto uždarymas — svarbiausia — buvo 1831 metų sukilimo pasekmė.

Vilniaus universiteto reikšmė Lietuvai

Nors Universitetas buvo grynai lenkiškas, tačiau, būdamas Lietuvos centre, jis turėjo labai didelę reikšmę ir Lietuvai. Lietuvos kilimo jo profesoriai ir studentai — iš tradicijos ir iš savo krašto meilės — daug dėmesio kreipė į Lietuvos praeitį. Todėl kaip tik šituo metu prasidėjo moksliskais Lietuvos praeities tyrinėjimas ir buvo išspausdinta nemaža istorinių veikalų. Ir vėliau, kai Universitetas buvo uždarytas, apie jū susibūrusi krašto ir jo senovės mylėtojų grupė liko Vilniuje ir iki pat Muravjovo laikų varė pirmyn Lietuvos tyrinėjimo darbą, rinko senienas, kūrė muziejus ir t. t.

Taip pat Universiteto įtakoje, nors kiek vėliau, Lydos bajoras T. Narbutas parašė pirmąją didžiulę (9 tomų) Lietuvos istoriją. Šis veikalas vienok buvo parašytas lenkiškai.

Universitetui sukėlus susidomėjimą Lietuvos senove, iškilo gausi lenkų romantiškąji literatūra, kuri beveik visas temas ėmė iš Lietuvos istorijos. Čia ypač pasižymėjo Universiteto auklėtiniai Mickevičius, Kraševskis, Kondratavičius ir kt. Jū tad raštai, išidealizavę Lietuvos senovę, išauklėjo Lietuvos bajoriją, kuri, ir lenkiškai kalbėdama, gėrbė ir mylėjo savo tėvynę Lietuvą, o save laikė tik lenkiškos kultūros lietuviais. Iš antros pusės — tie patys raštai kiek vėliau labai paveikė iš liaudies tarpo kilusią lietuviškąją inteligentiją.

Kovodama dėl savo teisių, lietuviškąją liaudies inteligentija labiausiai gavinosi ta išidealizuotąja senove. Todėl ir V. Kudirka į mūsų himną įrašė: "Iš praeities Tavo sūnūs te stiprybę semia".

Pirmieji tikri, susipratę lietuviai, buvę aiškioje Vilniaus Universiteto įtakoje, buvo Daukantas ir Valančius — abudu Vilniaus Universiteto auklėtiniai. Simanas Daukantas, dar tebestudentaudamas (1822 m.) parašė pirmą savo istorinį veikalą — "Darbus senovės lietuvių ir žemaičių" (išspausdintą vos 1929 m.). Vėliau jis dar parašė "Būdą senovės lietuvių" (1845 m.) ir dviejų tomų "Lietuvos istoriją" (išspausdintą tik 1893 m.). Vyskupas Motiejus Valančius — taip pat parašė pirmą savo istorinį veikalą — "Žemaičių vyskupystę" (2 tomus, 1848 m.). Tai buvo pirmieji mokslo veikalai, parašyti lietuviškai.

Žemaičių vyskupas Motiejus Valančius buvo didelis švietėjas, kuris ypatingai kovojo su girtavimu ir visą žemaičių kraštą (žmones) padarė tikrais blaivininkais.

Tautiskasis žemaičių bajorų sąjudis XIX a. pradžioj

Jau nuo XVIII a. galo, vėliau Edukacinės Komisijos mokykloms, švietimas žemaičiuose buvo pakilęs. Ir neturtingų bajorų tarpe atsirado apsišvietusių žmonių, kurie, mylėdami savo kraštą, ėmė domėtis viskuo, kas sava. Neužmiršo jie nė savo kalbos; vienas kitas pradėjo bandyti žemaitiškai rašyti ir rinkti savo krašto padavimus ir įvairias senienas.

Šitą sąjudį dar labiau sustiprino susidomėjimas lietuviškumu, kurį paskatino Vilniaus Universitetas, ir XIX a. pradžioj pasirodęs visuotinis susidomėjimas lietuvių kalba ir lietuviškosios rašliavos pagyvejimas Mažajoj Lietuvoj (kaip tik tuo metu — 1818 m. — Rėza išleido Donelaičio raštus, o netrukus — 1825 m. — ir išgarsėjęs savo dainų rinkinį).

Žemaičių tautiškojo ir kultūriškojo judėjimo centras buvo vysk. Juozo Arnulfo Giedraičio rezidencija — Alsėdziai. Patį vyskupą buvo karštas žemaičių patriotas ir uolus švietimo rėmėjas. Jis išleido savo lietuviškąją šv. Rašto vertimą (1810 m.), jo raginami kunigai prie bažnyčių steigė mokyklas.

Išitraukę į tą sąjudį žemaičiai pirmiausia susirūpino kal-

Anglų Kalbos Pamokos

VERTIMAI-PILIETYBĖ-LAIŠKAI
Afidavitai giminių atvažiavimui.
K. GINEITIS
3255 So. Union Ave., Chicago 16, Ill.
Tel. Victory 2-0105

GRAMERCY SHIPPING COMPANY

Isteigta 1945

TURINTI VNESPOSYLTORG LEIDIMĄ

PARDUOTI MAISTO IR DOVANŲ SIUNTINIUS IŠ SANDELIŲ ESANČIŲ USSR.
Vidutinės kainos. Pristatymas 3-4 savaitės. Jokio maito.
GAVIMAS PAKVITUOJAMAS. PILNAI GARANTUOTA
MASKOVICH 4 vietų automobilis 45 H.P. — \$1626.00
ZAPARAZETS 4 vietų automobilis 27 H.P. — \$1064.00
Motociklas PLANETA — dvi sėdynės. — \$351.38
Šaldytuvas OKA (125 ltr.) — \$179.66

Didelis pasirinkimas puikių dovanų.

Įvairių rūšių gardaus maisto siuntiniai.

GR 23 — Economy Giant \$21.00
11 sv. kvietinių miltų, 11 sv. ryžių, 5½ sv. taukų, 2.3 sv. degintų kavos pupelių, 400 grm. daržovių alyvos.

GR 31 — Housewives Choice \$26.77
11 sv. kvietinių miltų, 11 sv. ryžių, 4.6 sv. gabalinio cukraus, 5.6 sv. olandiško sūrio, 1.4 sv. puikiausios rūšies arbatos.

Telefonuokite arba rašykite angliškai ar lietuviškai ir gausite pilną katalogą.

PILNIGAI I U.S.S.R.

PILNAI GARANTUOTA.
Turi Bankų Departamento (N. J.) leidimą ir apdrausta iki \$20,000.00.

PILNAI ISMOKAMA. JOKIŲ ATSKAITYMŲ.
Pasirašyti kvitai. Iteikiama per 2 savaites.

Nuo 1946 Tiesioginis Bank For Foreign Trade.

Maskvoje agentas.

Vertė 9 Rubliai už \$10.00
Persiuntimas iki \$30.00 — \$2.75 virš \$30.00 — 10%

GRAMERCY SHIPPING CO. 118 E. 28 St. New York, N. Y.

Tel. MU 9-0598

Atidaryta 9-5:30, šešt. 9-1

GRAMERCY SHIPPING INC. 744 Broad Street, Newark, N. J.

ba. Dionizas Poška net ėmė rašyti žemaitišką žodyną ir tam tikslui rinko senas knygas. K. Zabitis - Nezabitauskas išleido lietuviškųjų knygų bibliografiją. S. Stanevičius — lietuviškų dainų rinkinį.

Kad nebūtų dorkoma žemaičių kalba, bajorai ir kunigai pradėjo spausdinti maldaknygių, giesmyių ir elementorių. Be to, buvo renkamos senienos ir seni istoriniai dokumentai. Tuo metu net pradėta lietuviškai kurti ir versti svetimų kūrinių į lietuvių kalbą. Lietuviškai rašė Poška, Stanevičius, Klementas, Vilentas ir nemaža kitų, tačiau daugumas jų kūrinių ir vertimų liko rankraščiuose — neišspausdinti.

Jie visi, mylėdami savo kraštą, buvo žlugusios senosios valstybės patriotai ir kartu su visa bajorija svajojo apie jos atgavimą — toliau jie nesiekė. Net Dionizas Poška, apdainuodamas muziko vargus, nė neketino jo kurstyti, tik ragino kantriai nešti savo našta.

Todėl nauji politiniai įvykiai — skaudžiai rusų numalšintas 1831 m. sukilimas — pristabdė tą judėjimą, ir gražus žemaičių bajorijos tautiškas sąjudis apmirė. Tautiškas judėjimas vėl atgijo, ir šį kartą jau nebesiliovė, tik prasiveržus į viešąjį gyvenimą iš lietuviško kaimo kilusiai inteligentijai.

Tada Silvestro Valiūno daina apie Birutę — plačiai pradėta dainuoti, o aukštaitis Antanas Strazdas - Strazdelis, jautria lietuviška poezija — guodė ir stiprino kaimo žmones.

Tad tokia buvo Vilniaus Universiteto reikšmė Lietuvai, privedusi prie lietuviybės atgimimo ir prie 1831 m. sukilimo, kurio metu iš anksčiau įdiegtas ryžtingumas — gimė didvyrius. P.vz. Darbėnų valstiečiai, sumanę pulti Palangą, eidami į žygį dainavo:

“Neprapuls mūsų tėvynė,
Kol žemaičiai gyvi.
Eikim visi imt Palangą,
O laivais nuplauksma —
Staličiop su valia dangaus —
Ir carą sugausma”...

Naudotasi: A. Šapokos redaguota Lietuvos istorija. Dr. Daugirdaitės-Sruogienės Lietuvos istorija ir J. Dainausko str. “Vilniaus Akademinė ir senojo Vilniaus universiteto tautinė reikšmė “Naujienu” šešt. priedas, 1964. X. 3 d.

JUOZAS KARIBUTAS, Hollywood

“Emil and the detectives”

(Filmas, kuris vertas dėmesio)

Šis įdomus filmas, sakyčiau, taikomas mažiesiems. Bet toli gražu nėra taip. Jis vertas ir suaugusiųjų dėmesio. Komedi-ja, kurią sukūrė vokiečių Erich Kastner prieš 35 metus, jau šeštąjį kartą pritaikoma ekranui. Vis ieškoma patobulintų kelių ir vis įdomesnis filmas susukamas. Šią įdomią istoriją pirmą kartą į filmo rėmus įstatė jau 1931 metais Vokietijoje. Ir 1954 metais vėl rytų Vokietijoje nauja versija pakartotas. Šis ir suktas vakarų Berlyne nors ir Walt Disney studijos sumanymu. Britai savo versijoje šią istoriją interpretavo 1935 metais. Jie tą filmą pavadino “Emil”.

JAV ir Japonija, pavadindami tą pačią istoriją “Little Detectives” (mažieji detektyvai), įsuko į filmą 1956 metais. Ispanija ir Pietų Amerika — 1958 metais. Tokio didelio susidomėjimo jokiai kitai knygai nebuvo parodyta, kaip šitai aukščiau minėta. Ją priskyre prie klasikinių kūrinių. Tą kūrinių turi įsigijusios visos didžiosios bibliotekos, mokyklos bei universitetai.

Taigi, neveltui į premjerą prigužėjo tūkstančiai ir mažų ir didelių. Tas spalvotas filmas, su vienu iš tūkstančio atrinktų talentingų vaikų, sužibo tikrai lyg šviesus briliantas. Tiek vaidyba, tiek pati idėja gera ir pamokanti.

Kaip jau minėjau, suktas vakariniame Berlyne. Pagrindinė istorijos dalis vystosi Berlyno griuvėsiuose. Mažieji detektyvai organizuoti. Jie patarnauja berniukui, kurį kelionėje apvogė. Ak, kiek gražios iniciatyvos parodo. Kiek vargo jie turi su vietos policija. Juk, kas gi tikės vaikiukščiu? Į jų įtikinėjimus policija atsako grasinimais. Žaidžiatė detektyvais, tai gerai, bet prašom mūsų netrukdyti. Mes esame užimti. Ieškome žulikų. Kaip vėliau pasirodė, jie ir ieškojo tų pačių nusikaltėlių, bet kas patikės vaikais!

Gal daug kas iš mūsų šią istoriją esame skaitę. Gal nėra prasmės ją kartoti čia, pasa-

koti, jog už 400 markių toks ilgas komiškas ir tragikomiškas įvykis susipynė. Pagaliau mažųjų detektyvų dėka tie važišiai susekami — suimami. Tada mažuosius apsupta reporteriai ir foto-reporteriai. Jie virsta kone didvyriai. Mažieji kelia galvas ir riečia nosis, didžiuojasi savo darbais.

Aktoriai iš Amerikos ir Vokietijos. Tas mišinys nekenkia filmui. Visi gerai kerta angliškai. Ypatingai iš suaugusiųjų atkreipė dėmesį baronas, kurį vaidino Walter Slezak. Pagirtini ir kiti. Gal tik vienas Grundėis — Heinz Schubert per daug jau paverttas į pigų klauną, — tiek savo apranga, tiek manieromis.

Visi mažieji tiek didesnėse rolėse, tiek mažesnėse, buvo pasigėrėtinai. Žiūrovai juos sekė su dideliu dėmesiu ir juokinosi be pertraukos. Iš jų galima tikėtis ne eilinių aktorių.

Filmas rekomenduotinas visiems pamatyti. O prie to paties filmo arklių lenktynių mėgėjai pamatys ir dar “The Tattooed Police Horse”, kuris turi savo įdomią ir gerai išreniruotą arklių rikiuotę. Juk Disney — didelis gyvulių bei visokių gyvūnų mėgėjas. Neveltui jis ir šį filmą sugalvojo.

Filmas suktas Bostone. Jame nėra idėjos. Jis turi kitą tikslą.

Jame žiūrovas pasigėrės arklio miklumu, nuojauta ir protinumu, o gal tik intuicija?

Čia pagrindiniai veikėjai tik trys. Jie nepasizymėję filmų pasaulyje. Jų vaidmuo blakus. Bet už tai vyrauja arkliai. Jų vaidmuo visiems teikia pasigėrėjimą. Šis filmas taip pat spalvotas. Jis trumpas. Vos 48 minutės ekrane.

Abejuose filmuose gražiai pritaikyta maloni muzika. Nėra jaudinančių scenų, ir žiūrovas išsina iš jų atsipalaidavęs nuo kasdieninių rūpesčių geroje nuotaikoje. Su šiais filmais Disney praturtino gerųjų filmų pasaulį tuo, kad žiūrovas ras jame tik gero.

Stalinas ir Chruščiovas

Du raudonųjų kinų diplomatai Londone perkasi knygas apie sovietų žvėriškumus Ukrainoje tuo laiku, kuomet ten vietininkavo Nikita Chruščiovas.

— Pardavėjas patarė paimti ir brošiūrų apie sovietų žvėriškumus Pabaltijyje ir Lenkijoje.

— Ne, mes tokių negalime pirkti, pasiteisino kinai, dėlto kad tos brošiūros yra nukreiptos prieš Stalina!”

Keliolikinis karalius

Mokytojas klausia Rauluko, kas buvo Prancūzijos karalius revoliucijos metu. Ilgai negalvojęs Raulukas atsako: “Ta! buvo Liudvikas keturioliktasis, penkioliktasis ar šešioliktasis. Nesvarbu, gana kad jis buvo keliolikinis.”

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO
INSULACIJOS PROBLEMAS

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materiolių.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET — Tel.: VICTORY 2-1272
STANLEY LITVINAS, Mrg. — LIETUVIAI SALESMONAI

COSMOS PARCEL EXPRESS CORPORATION

Patikima ir žinoma firma Amerikoje, turinti daugelio metų patyrimą leidžiamiems siuntiniams į USSR

PRANEŠA:

Eilėje garantuojamų užsakymų sovietinės gamybos prekėms, kaip tai: AUTOMOBILIAMS, ŠALDYTUVAMS, TELEVIZIJOS APARATAMS ir kt., pats gavėjas gali pasirinkti dovanas už bet kokio dydžio sumą.

Jūs taip pat galite užsakyti MAISTO PRODUKTŲ DOVANAS giminėms, esantiems USSR. Pristatymas skubus iš produktų sandėlių, esančių SOVIETŲ SĄJUNGOJE. Kainos prieinamos.

Katalogų prašykite bet kuriame mūsų skyriuje arba Vyriausioje įstaigoje:

45 West 45th Street,
New York, N. Y., 10036, Room 1101
Tel. CI 5-7905

KALĖDINĖS DOVANOS Į LIETUVĄ

Norite pasiųsti ypatingas dovanas — automobilius, šaldytuvus, motociklus, radijus, akordeonus, dviračius?

Reikalaukite naująjį katalogą.

Norite pasiųsti nuosavų daiktų siuntinį? Ar pirkti prekes iš mūsų sandėlio?

Reikalaukite iš mūsų muitų sąrašą.

Norite pasiųsti maisto siuntinį — standartinį ar iš Jūsų pasirinktų maisto produktų?

Reikalaukite naująjį katalogą.

CENTRAL PARCEL SERVICE, Inc.

220 SOUTH STATE STREET, CHICAGO 4, ILL.
Telef. WA 2-9354

Skyrius: 2618 West 63rd St., WA 5-2466

Tartu lietuvius studentus prisiminus

1916 metais gegužės mėnesio pabaigoje M. Yčo gimnazija Voroneže išleido pirmąją laidą. Abiturientai su savo klasės draugais atsiveikindami jau rinkosi aukštąsias mokyklas, kad toliau tęsti mokslą. Atsiveikinai ir aš su suolo kolegomis. Pasirodė, kad tai buvo paskutinis pasimatymas. Sėdėjom mokyklos suole trise: iš dešinės Juozas Vileišis, iš kairės Vitalis Serbenta, o vidury aš. Koks gi buvo visų trijų likimas? J. Vileišis, pradėjęs studijuoti mediciną Rusijoje, baigė ją Lietuvos universitete. Buvo Panevėžio apskrities gydytoju. Priklausė tautininkams. Per pirmąjį vežimą 1940 m. 15 birželio buvo su šeima išvežtas į Sibirą, kur ir mirė. V. Serbenta po karo nebegrižo į Lietuvą. Profesorijoje vakarų mažųjų komunistų institute Maskvoje ir Minsko universitete. Už nukrypimą į trockizmą buvo išvežtas į Solovkų koncentracijos stovyklą, kur ir žuvo. Mano likimas: laimingai pasiekta Vakarai ir apsigyventa Anglijoje.

Abiturientų dauguma pasirinko mediciną. Mažiau technika ir humanitarinius mokslus. 1916 metų pavasarį caro valdžios buvo paskelbta, kad bus imami į kariuomenę visų aukštųjų mokyklų pirmojo ir antrojo kurso studentai, išskyrus medicinos ir veterinarijos. Mažiau antrais karo metais rusų armijoje pradėjo trūkti karininkų. Medicinos ir veterinarijos studentams įvykdyta pagreitintos laidos, nes trūko kariuomenė ir gydytojų. Kad galėtų išvengti kariuomenės, dauguma abiturientų metėsi į mediciną. Aš pasirinkau veterinariją, nors jau nuo ketvirtos klasės buvau apsisprendęs būti agronomu.

Taigi 1916 metų rudenį nuvykau į Tartu (Dorpate). Be jokių sunkumų priėmė į Veterinarijos Institutą. Tapęs studentu, istojau į lietuvių studentų draugiją.

Norėjęs skaitytojus supažindinti su Tartu lietuvių studentų draugijos praeitimi ir Tartu aukštųjų mokyklų vystymusi.

Didžioji Lietuvos Kunigaikštija tikrai XVI am. pabaigoje gavo savo aukštąją mokyklą. Vilniaus jėzuitų akademiją, bet jau nuo XIV amž. pabaigos Lietuvos jaunuomenė ieškojo aukštojo mokslo svetur — pradžioje Čekijos Prahėje, paskui Lenkijos Krokuvoje, nuo XV a. antrosios pusės vokiečių, Italijos, Šveicarijos, Prancūzijos universitetuose. 1578-79 m. įsteigus Vilniuje jėzuitų akademiją, tos jaunuomenės žymi dalis galėjo studijuoti jau savo krašte, tačiau daugumas ne katalikų ir toliau studijavo užsienyje. Ligi 1831 m. Lietuvos jaunuomenės studijos Tartu universitete buvo tikrai atsiktinė, nes 1801 m. buvusiai Vilniaus akademijai yvirtus universitetų, daugumas Lietuvos jaunuomenės savo krašto universitete galėjo gauti

J. GUTASKAS

visą tai, ką anksčiau jau duodavo užsieniai. Bet jau ir Vilniaus universiteto veikimo laikų dalis Lietuvos jaunuomenės rado kelią į Tartu universitetą. Pirmiausia jau nuo 1806 m. čia iš Lietuvos vyko sūnūs Lietuvos dvarininkų vokiečių, kurie, prasidėjus čia rusų okupacijai, buvo gavę stambias latifundijas iš konfiskuotų vietos dvarininkams dvarų. Jiems Vilniaus universitetas ir jo tradicijos buvo svetimi ir juos į Tartu patraukdavo jo dėstomoji vokiečių kalba. Tačiau jie buvo svetimi Lietuvai.

Nuo 1824 m. Lietuvos evangelikai savo būsimuosius kunigus jau pradeda ruošti ir Tartu universitete. Po 1828 m. jau visi Lietuvos evangelikų sinodų stipendininkai studijuoja vien Tartu universitete. Tuo būdu jis Lietuvai davė kelias generacijas kunigų.

Kada 1831 m. Vilniaus universitetas buvo likviduotas, vienam dešimtmečiui dar palikus vietoje universiteto dvi akademijas — dvasinę ir medicinos, Tartu universiteto vaidmuo Lietuvai žymiai padidėjo. Ligi 1863 m. Lietuvos studentų, studijuojančių Tartu universitete, skaičius išaugo keletą kartų, ir šiuo metu jų jau galima buvo rasti visuose fakultetuose.

Bestudijuodama Tartu universitete Lietuvos jaunuomenė tuo pačiu laiku palaikydavo nuolatinį kontaktą su savo tėvyne, jautriai reaguodama į visus Lietuvos politinio gyvenimo pulsavimus ir įsitraukdama į visus tuos pasipriešinimo prieš rusų okupaciją veiksmus, kurie buvo būdingi Lietuvos XIX a. gyvenimui.

Po 1863-64 m. sukilimo kuriam laikui Lietuvos jaunuolių, studijuojančių Tartu universitete, skaičius smarkiai sumažėjo. Kada padėtis kiek stabilizavosi ir atsirado daugiau kandidatų aukštosioms studijoms, tai nemaža jų važiuojo jau ne į Tartu, bet į kitus Rusijos universitetus, juo labiau, kad pvz. lietuviams iš Užnemunės buvo skirta net 10 stipendijų Maskvos universitete. Tačiau ilgainiui atsirado nauja nuolatos didėjanti kandidatų į studentų grupė — tai buvusiųjų baudžiaininkų 1863 m. faktiškai iš baudžiavos atleisti vaikai. Praėjus vos keliolikai metų nuo baudžiavos panaikinimo, jie jau masiškai apgula veikusias Lietuvos šiaurėje, Kauno, Marijampolės ir Suvalkų gimnazijas. Žymi dalis baigusiųjų tas gimnazijas siekė ir aukštojo mokslo — vieni Varšuvoje, kiti Maskvoje, Petrapilyje, bet nuo 80-ųjų metų pabaigos dalis jų važiuoja ir į Tartu, kur juos pirmiausia patraukia veterinarijos fakultetas, nes stojantiems į šį fakultetą buvo taikomi kiek žemesni cenzo reikalavimai. Paskiau kitus patraukia medicina, teisė, filosofija. Ir jau apie 1895 m. čia įsikuria stalptoji lietuvių studentų draugija, kurios vienas iniciatorių buvo jaunas (1896 m. mires) Petrapilio uni-

versiteto privatdocentas Vytautas Juška.

Ši draugija, kurios svarbiausias uždavinys buvo savišalpa, nes daugelis jos narių negaudavo iš namų jokios materialinės paramos, kartu šiuo sunkiu lietuvių spaudos uždraudimo laiku įsitraukė ir į visą slaptąją lietuvių visuomeninę veiklą. Pvz. trys tos draugijos nariai — vėlesnysis Lietuvos evangelikų superintendentas ir prof. Jakubėnas, ir du veterinarijos fakulteto studentai R. Žakevičius ir P. Vanagas mėgino vienoje Tartu spaustuvėje išspausdinti lietuvių kalbos gramatiką, parašytą žymiausiojo tuo laiku mūsų kalbininko prof. K. Jaučiaus. Kada vieną lanką išspausdinus spaustuvininkas atsitiktinai sužinojo, kad lietuvių spauda yra uždrausta, bijodamas atsakingumo, nutraukė spausdinimą, tai tuomet tie patys trys studentai savo rankomis atliektografavo visą pusketvirtą šimto puslapių knygą ir tuo būdu mes gavom vienintelę Tartu išleistą lietuvišką knygą. Draugija gyvavo ligi 1918 m., nuo 1906 m. universiteto senato jau legalizuota. Prieš pirmąjį pasaulinį karą lietuviai ėjo aukštuosius mokslus Rusijoje. Tik vienas kitas studijavo užsienyje. Rusijoje lietuvių studentai buvo daugiausia susispietę Petrapily, Maskvoje, Tartu (Dorpate) ir po keletą kituose universitetų miestuose.

Tartu lietuvių studentija nebuvo vienalytė. Studentija rūšiavosi ideologijomis ir nuotakomis. Mažoji jos dalis, pati energingiausia, su gyvu visuomeninės pareigos pajautimu, gal labiausiai išsilavinusi ir ryžtinga, krypo kairėn ir teikė gausius adeptus rusų besiformuojančioms organizacijoms — soc.-dem. ir soc.-revol.

Studentų žymi dalis vis dar tebebuvo įvykių stebėtoja, bet ir ją veikė kaitusios jaunimo tarpė ir inteligentijoj nuotaikos. Tik labai nedidelis akademinio jaunimo skaičius stovėjo visai nuosaliai nuo viešojo gyvenimo įvykių, sąmoningai šalinosi juose dalyvauti ir buvo atsidėję vien studijų reikalams.

Neatsisvelgiant į pradėjusius aiškėti pasaulėžiūrinius skirtumus, lietuviai studentai gyveno Tartu glaudžia bendruomene. Rišo bendra studentų draugija, pastovus kontaktas valgant vienoje valgykloje, idėjinis darbas, kiek jo būta. To bendravimo pagrindu buvo visiems savas paveldėjimas, kurį čia atsinešėme iš savojo krašto. Bendra buvo ir tai, kad retas mūsų nesiejo savo asmeniškojo gyvenimo su savosios tautos likimu ir bent žadėjo nuo jos neatitrūkti. Ryškiai skyrėmės nuo lenkų, nekalbant apie rusus. Neatsimenu mokslo draugų, kurie būtų buvę žymiau paveikti rusiškos aplinkos ir būtų nuo savųjų tole.

Patį draugija buvo nesrovinė. Savo nariams Dr-ja skyrė uždavinį patiems lavintis, ugdyti pareigos savajam kraštui supratiimą, dirbti kiek pajėgiama Lietuvoje plūtsiam sąjūdžiui rem-

titi; svarstyti Lietuvos gyvenimo problemas ir grįžti Lietuvoje mokslą baigus. Draugijos nariai dažnai rinkdavosi, dalydavosi informacijomis, svarstydavo lietuviškoje spaudoje keliamus klausimus, ruošdavo referatus ir juos bendrai diskutuodavo.

Bemaž visi jie buvo ūkininkų vaikai. Retas jų buvo kiles iš miestėlenų šeimos. Lietuvių ūkininkų išteklių buvo menki. Rusų valdžioje žemės ūkis skurdėjo. Dėl to tėvai ūkininkai gana šykščiai aprūpindavo studentus lėšomis. Prieš pirmąjį pasaulinį karą Lietuvoje kaimo gyventojų tarpe buvo laikoma, kad garbinga ir naudinga tik kunigo profesija. Vaikų, atsisakiusiam eiti į kunigų seminariją, dažnai būdavo nutraukiama lėšos tolimesniam mokslui. O kartais jam tekdavo išgyventi dar sunkesnę šeimyninę dramą. Dėl to buvo studentų, kurie studijuodami mokslus turėjo dar užsidirbti pragyvenimo lėšas. Dėl pinigų trūkumo pramogos, kad ir kultūrinės, lietuviams studentams buvo labai apriktos. Dar labiau pasunkėjo visų studentų materialiai padėtis, kai buvo nutraukti ryšiai su tėvyne Lietuva, okupavus ją 1915 m. vokiečiams.

(Bus daugiau)

New Yorko parodoj

Motina su dviem vaikais, Jonuku ir Juozuku, važiuoja New Yorke požeminiais traukiniais į parodą.

— Kaip vadinasi ta stotis, kur mes ką tik pravažiavome? — klausia motinos Jonukas.

— Kas čia jas besupaisys, O dėlko? — klausė motina.

— Dėlto, kad toje stotyje Juozukas išlipo, — atsakė šis.

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS

CHICAGOS SVARIAUSIAS IR MODERNISKIAUSIAS DARŽAS
BUČO DARŽAS
WILLOW WEST INN
AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS, ILL.

INTERTRADE EXPRESS CORP.

MAISTO SIUNTIŅIAI
SIUNČIAMI BE MUITO
Į LIETUVĄ - USSR
KAIP DOVANA \$34.60

11 sv. kviet. miltų, 6½ sv. ryžių, 4½ sv. rūkytų lašinių, 4½ sv. rūkyto kumpio, 2¼ sv. deg. kavos pupelių, 1 sv. kakao, 1 sv. šokolado, ¼ sv. arbatžolių. Pas mus didžiausias pasirinkimas maisto produktų. Mes turime daug sudarytų įvairių maisto siuntinių, bet galime jums sudaryti specialų pagal jūsų norą. Mes turime daug dar kitokių prekių, kurias galite siųsti dovanų savo artimiesiems į Lietuvą, pas mus galite velti gauti prekių katalogus.

PILNAI GARANTUOJAMAS
PINIGŲ PERSIUNTIMAS Į
LIETUVĄ.

Be jokių extra mokesčių.
Pasielkia adresatą per 2 savaites.
Santykiu — 9 rubliai už \$10.
Už persiuntimą reikia mokėti iki \$30.00 — \$2.75
daugiau kaip \$30.00 — 10%.

INTERTRADE EXPRESS CORP.
125 East 23rd Street
New York, N. Y. 10010

Mes esam tikri, kad būsit patenkinti. Siuntiniai apdrausti Jūsų saugumui.

PSICHOLOGIJOS PATARĖJAS

Paremtas pedagogų psichologų mokslinių tyrimų duomenimis
Redaguoja Med. Doktoras Jonas Adomavičius,
Amerikos Lietuvių Vaiko Ugdymo Draugijos, Inc. — Alvudo atstovas

Klinikinis psichologas prof. Albinas Liaugminas, Ph. D., Chicago, Ill.
(Alvudo kultūrinio Penktadienio paskaitos dalies santrauka)

„BAISUSIS“ VAIKAS

Jausmus sutvarka ir apsisiviete pajėgsime kūrinybi
pavyzdį vaikui rodyti. (Psichologinė tiesa)

Jei vaikui nepasiseka tėvų dėmesio patraukti *nektisnu-
miu*; tai jis pradeda dominuoti, nori šeimoje pasidaryti toks, kad apie jį kalbėtų visi. Vaikas nori būti tiek suprus, kad pajęgtų nepadaryti ką tėvai reikalauja, ir žūrēt ka tėvai darys toliau. Prasideda kova už jęgą — už imponavimą. Šita tendencija — šitas nusiteikimas pas vaiką yra natūralus. Ryskumui štai vienas pavyzdys — aštuoniamejis Pranusas. Jo motina mirė kai jis buvo visai mažas. Augino jį jo senelė. Šeima sudarė kelios jo tetos ir dešimtį metų už jį vyresnė jo sesuo. Tas Pranusas užaugo neklaužada, neramus, baisiausias „zbitkininkas“ — viską daužo, viską laužo; šimtai įsakymų jam iš visų pusių — barimai, baudimai, priekaištai bei draudimai. Šeimoje visi daugiau apie neką nekaltba; tik apie tą keistuosį, pramuštgalvį — apie tą „baisųjį“ vaiką.

Mokykloje tas pats. Toks vaikas ne tik blogai mokos, bet ir kitiems trukdo mokyti, pats kalbėdamas ir bruzdėdamas visą laiką. O vienog jis yra gabus vaikas. Šunybes darydamas jis kartais sukelia juoką klasėje ir gauna moralinio pasitenkinimo — mat, atkreipia kitų dėmesį. Tai gabus, bet nevykusiai besielgiąs vaikas.

Nevykusio vaiko elgesio priežastis

Kodėl tas Pranusas taip nevykusiai elgas, kame to priežastis? Štai kur tos jo elgesnos šaknys. Pirmiausia jis buvo pats mažiausias nesubrendusių suaugusiųjų šeimoje. Tokie šeimos nariai tą mažutį silpnutį vaikėlį lepiuo, nenuoširdžiai mylėjo. Visi už jį padarė viską — jam nė žingsnelio nereikėjo žengti. Jis buvo nesubrendusių namiškių žaislas — „pet“, kaip čia amerikoniai sako. Visi namiškiai dėl grynai asmeniško - egoistinio malonumo aptarnavo tą vaiką.

NELAUKITE - RYTOJ GALI BŪTI PERVERLŪ!

Jei norite užtikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilus, ar šiaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polišą per mūsų kompaniją. Nelaimėi ištikus, neturėsite jokių nemalonumų.

„Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters“

O'MALLEY & McKAY, Inc.

222 WEST ADAMS STREET KAMBARYS 1043
Telefonas: CEntral 6-5206

Generaliniai Agentai šių Kompanijų:

COLUMBIA INSURANCE COMPANY
PEARL ASSURANCE COMPANY
LUMBERMEN'S INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.
MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO.
MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO.

vaiko brandinimą. Šito žingsnio nepajęgiant žengti, negalima toliau nė kalbēt apie tinkamą vaiko ugdymą.

Įdiek vaikė pasitikėjimą; o nė atimk jį

Antras žingsnis po meilės reišimo vaikui jo elgesio tvarkyme yra *įtikinimas*, kad jis gali daug daugiau padaryt gero, negu jis padarė. Reikia išrodyt, kad jis yra gabus; reikia sudaryt sąlygas, kad jis atliktų gerą darbą. Po to reikia atkreipti savo ir kitų dėmesį į tą darbą: „matat, kaip jis gerai padarė“. Reikia vaikui įdiegti savimi pasitikėjimą, o nė atimti jį iš jo. Jei jį užguisi — atimsi iš jo pasitikėjimą. Reikia gerus vaiko darbus užgirti, tik nepervedant. Jų klaidas tik kai kada pastebėti, o nė nuolat apie jas kalbėti. Kur tik galima; reikia duoti vaikui pačiam veikti. Taip ugdomas vaikas pasijus, kad jis eina pirmyn savo raidoj; kad jis skaitomas yra svarbiu, intymiu bendruomenės nariu. Tada jam nerekės dirbtinų priemonių tokio pripažinimo atsiekimui.

Pasirašyti: Prof. A. Liaugminas, Ph. D.; Neklusnus Vaikas, antras Alvudo leidinys.

Lengviausia rolė

— Ar naujojoje rolėje daug turi kalbėti?
— Visiškai ne: mat, vaidinu žmonos vyrą.

Nuverstas karalius gyveno „karališkai“

AMMAN, Jordan. — Nuverstas dykumų karalystės valdovas, Saudi Arabijos karalius Saud buvo gerai žinomas smaguriautojas. Jis mėgo pakeliauti po pasaulį. Sakoma, kad 1957 metais, keliaudamas į New Yorką laivų „Constitution“, jis išdalino vieni už patarnavimą „tipsų“ apie 20,000 dolerių.

Kelionėse lydėdavo didelė grupė žmonių, jo tarnų, sargų ir moterų. Karalius turėjo Returias žmonas ir 100 meilužių. Jų stūnų skaičius siekia 40, o kiek jis turi dukterų, niekas nežino. Karalius savo reikalams turėjo 24 moderniškai įrengtus rūmus, jo zinioje buvo šimtai brangiųjų automobilių ir keliolika lėktuvų. Sakoma, kad Saudi Arabijoje yra didžiausias „Kadillakų“ laužo rinkinys. Neturėdamas mechaikų, karalius išmėsdavo lauk savo automobilius dėl mažiausio sugedimo.

Nustumtas nuo sosto karalius Saud žada apsigyventi Europoje, kur jam bus mokama alga 47 milijonai dolerių per metus. Visi šitie turtai gaunami iš turtingų žibalo versmių, kurios randasi Saudi Arabijos dykumose.

GERBIAMAS NAUJŪNŪ PRIETELI, PAAUKODAMAS NAUJŪNŪ MASIŪ FONDUI, ATLIKSI DIDELI IR GARBINGA DARBA, KIEKVIEŪA DIDELĖ AR MAŽA AUKA BUS TINKAMAI ĮVERTINTA.

KAI JŪS NORITE SIŪSTI

SAVO GIMINĖMS AR DRAUGAMS, GYVENANTIEMS U.S.S.R. DOVANŪ SIUNTINIUS, TAI PASIRINKITE SAUGIAUSIĄ KELIĄ:

1. Nūspręskite ar jbs norite siųsti iš čia esančių prekių ar užsakyti, pav. Automobilį, Motociklą, Siuvamą mašinią, televiziją ar maisto siuntinį.
2. Pasinaudokite patikimos ir turinčios gerą vardą firmos patarnavimu.
3. Žiūrėkite, kad firmos personalas turėtų patyrimo ir mokėtų tvarkyti Jūsų užsakymą.
4. Patikrinkite ar toji firma turi reikalingus dokumentus.
5. Pasirinkite firmą, turinčią ilgą patyrimą tame biznyje. Kai visa tai persvarstysite, tai įsitikinsite, kad geriausiai Jums tiks turinti jau virš 30 metų patyrimą

GLOBE PARCEL SERVICE, INC.

CENTRAS YRA 716 Walnut Street, PHILADELPHIA, PA. 19106.
Tel.: WA 5-3455

SKYRIA I:

PHILADELPHIA
632 W. Girard Avenue
Philadelphia, Pa. 19123
WAInut 5-8878

BALTIMORE, MD.
3206 Eastern Avenue,
Baltimore 24, Md.
DI 2-2374

BLOOMFIELD, N. J.
228/230 Montgomery Street
Bloomfield, N. J.
Phone: 748-8324.

BOSTON, MASS.
390 West Broadway,
So. Boston 27, Mass.
Andrew 8-8764

CHICAGO, ILL.
4102 Archer Ave.,
Chicago 32, Ill.
FRontier 6-6399

Branch
2242 W. Chicago Avenue
Chicago 22, Ill.
BE 5-7788

CLEVELAND, OHIO
7023 Superior Ave.,
Cleveland 3, Ohio
UTah 1-0807

DETROIT, MICH.
6460 Michigan Ave.,
Detroit 10, Mich.
Tashmoo 5-7560

ELIZABETH, N. J.
943 Elizabeth Avenue,
Elizabeth, N. J.
EL 4-7608

HAMTRAMCK, MICH.
11415 Jos-Campau Avenue,
Hamtramck 12, Mich.
TO 8-7940

KANSAS CITY
18 S. Bethany
Kansas City, Kansas
AT 1-1757

LOS ANGELES, CALIF.
3216 Sunset Blvd.,
Los Angeles 26, Calif.
NO 5-9887

MIAMI, FLA.
2755 Biscayne Blvd.,
Miami 37, Fla.
FR 9-8712

MINNEAPOLIS, MINN.
217 E. Hennepin Street,
Minneapolis 14, Minn.
FE 2-4908

MILLVILLE, N. J.
19 Westwood Terrace
Millville, N. J.
Tel. 825-5362

NEW YORK, N. Y.
48½ E. 7th St.,
New York 3, N. Y.
GR 3-1785

OMAHA, NEB.
5524 So. 32nd Street,
Omaha 7, Neb.
Tel. 731-8577

PITTSBURGH, PA.
346 Third Avenue,
Pittsburgh 22, Pa.
GRant 1-3712

ROCHESTER, N. Y.
683 Hudson Ave.,
Rochester 21, N. Y.
BAker 5-5923

SAN FRANCISCO, CALIF.
1236 — 9th Avenue,
San Francisco 22, Calif.
LO 4-7981

TRENTON, N. J.
730 Liberty Street,
Trenton, N. J.
LY 9-9163

MENO ŽINIOS

Redaguoja MIKAS ŠILEIKIS

Didžiojo individualisto kūryba

(Ivan Albright apžvalginės parodos proga)

Paroda, kuri supurto žmogų

Parodos atidarymo išvakarėse, spalio 29 d. 3:30 val. popiet buvo net trys paskaitos — 3:30, 5:30 ir 8:00 val. su spalvotais paveikslais iš Albrighto tapybos. Fullerton salė buvo pripildyta, o kurie negalėjo įeiti, tie nuėjo į parodos atidarymą Morton Wing. Atsilankė daug Meno Instituto narių-rėmėjų ir filisterių (alumnų). Kitą dieną paroda buvo atidaryta publikai ir tęsis iki gruodžio 27 d. Po to bus nukelta į Whitney muziejų New Yorke.

Albright'ą asmeniškai pažįstu, kaip individualistą ir mąstantį žmogų, kuris nepakartojamas ir net savotiškas. Jam atrodo, kad visas pasaulis stovi vietoje, kai jis pats stovi; kai jis veikia juda, visas pasaulis juda. "Nėra skirtumo tarp darbo ir meno, kai menas eina per darbo procesą. Tikrai ten prasideda menas, kur yra kūrybinė — vidinio pasaulio išraiška, suprantama ir kitiems", sako dailininkas. Jis nelaiko savęs nei realistu, nei modernistu.

Albright'as nieiško techninių naujovių, kartuoja savo senas technikas. Visoj kūryboje metasi į akis stiprus pesimizmas, degeneracija, atrodo visi daiktai persėję iki metamorfozės laipsnio. Jo manekenių kolekcija — vapsvų lizdai, voratinkliai, senos langų užuolaidos, seni batai ir panašūs daiktai. Jo paveiksai pavadinti filosofiskais, net metaforiskais pavadinimais, pvz. durys, kurias planavo ir dirbo 10 metų, skamba taip: "Tai, ką aš turėjau padaryti, aš to nepadariau". Ant antikinių, ornamentuotų durų lentų pakabintas rožių vainikas, o pro praviras duris iškišta žmogaus ranka. Tai reiškia, kai įeini į kito žmogaus kambarį, — įeini į kito žmogaus gyvenimą...

Parodoje yra vienas langas (paveikslas, prie kurio dirbo 15 metų). Šis paveikslas analogiškas pirmajam, tiksliai šalia gėlių vainiko ir rankos, perlauzta žibalinė lempa ir begalės įvairiausių detalizuotų implementų. Iš plytų išmūrytas kitas langas, įtaisytas tam tikroje tamsioje kamaraitėje, nuo kurio sienos byra kalkės, dulksės, voratinkliai ir, rodos, šikšnosparniai pradės skraidyti arba žiurkės lakstyti. Biauru ir neestetiška, tačiau charakteringa Albright'o kūrybingai psichologijai.

Ypatingai įdomi jo tapyboje kiekviena paveikslo detalė: įdo-

mu ten, kur šviesa krinta, nėra tokio taško, kur dėmesys nekristų, nes visas paveikslas, didelis ar mažas, lygiai įdomus ir visas iškart matomas — nėra faktūros disonansų, nei persistengimo. Akys bėga per kruopščiai atliktas detales, per visą paveikslo plotmę.

Pats baisiausias paveikslas, tai Dorian Gray portretas, kurį jis sukūrė Hollywoodo filmui ir už jį gavo \$75,000. (Romaną "Dorian Gray Paveikslas" išvertė A. Kartanas, kuris buvo išspausdintas "Naujienose"). Parodos atidarymo metu moterys užsidengė akis ir greit pašoko į šalį, metusios žvilgsnį į šį pabaisą. Užtenka vieno žvilgsnio ir žiūrovą šiurpas supurto, matant to vampiro kruvinas, gumbuotas rankas, baisy veidą, skylėtus, purvinus drabužius, kiaurus batus stovinčius kraujo klane.

Antras, labiau surrealistinis Albright'o paveikslas — "Sv. Antano gundymas". Čia visokios rūšies būtybės apsvyniosios viena ant kitos, lyg Dantes "Dieviškoje Komedijoje". Dar vienas stambus kūrinys, prie kurio dailininkas taip pat dirbo 15 metų, tai "Vargšo kambarys", pavadintas antruoju vardu: "Ten nėra nei laiko, nei galo, nei šiandien nei vakar, nei rytoj, bet visada — be galo, be galo..." Vadinas, žmogaus vargai nepabaigiami. Štai, kitas žmogaus tragizmo ženklas, kai ima senti, kaip visi gyvi padarai. Dailininkas stipriai užakcentuoja liguistą egzistenciją, taip jis pavaizduoja vidutinio amžiaus moterį, sustorėjusiomis šlaunimis ir besiraukšlėjančiu veidu. Parašas sako: "Į pasaulį atėjo siela, vardu Ida". Ida sėdi ant kėdės kojas per kelius persimetusi, laiko veidrodį ir pudruoja veidą.

Nuliūdusi balerina: "Nebuvo gėlių šį vakarą". Šis paveikslas be filosofinių pretenzijų. "Ūkininko virtuvė" labai charakteringa amerikoniškam gyvenimui. "Raudonas svogūnas" — (guašo tapyba) peizažas, keletas labai gerų litografijų, vis prototipai dideliems paveikslams. Yra mažesnio formato peizažų bei naturmortų, kurie jau skirtingi aukščiau paminėtiems ir nepaminėtiems darbams, ne tik fizine, bet ir dvasine išraiška.

Žvejo paveikslas taip pat, kaip ir durys, yra Meno Instituto nuosavybė. Žveją sukūrė 1928 m. Kalifornijoje prieš pradėsią Dorian Gray portretą. Žvejo pavadinimas skamba poetiškai: "Pavargusiam sunkus irklas, sunkus švarkas, sunki jūra."

Maurice Buffet

Jaunas muzikantas

Pirmojo Pas. karo metu dailininkas tarnaudamas kariškoje ligoninėje padarė keletą mediciniškų spalvotų piešinių, kurie išstatyti parodoj. Jis mokėsi architektūros, bet tą šaką metė. Tėvas norėjo, kad bent vienas sūnus būtų architektas.

Tokių parodų, ypač tokių menininkų, kaip Ivan Albright, pasitaiko tikrai epochose. Partitina paroda pamatyti.

Išleistas liuksusinis didelio formato iliustruotas katalogas.

Iš paskaitų

"IEŠKANTI AKIS"

Meno Instituto Filisterių Dr. ja buvo surengusi paskaitų ciklą praėjusią savaitę Institute of Design Marina City rūmuose. Paskaitomis ir filmui buvo pakviesti Illinojaus universiteto (Urbanoje) nariai — Madeline Tourtelot filmininkė ir Harry Parch muzikos dalykus atliko įvairiais instrumentais. Parch interpretavo "muzikos filosofiją", pradėdamas senovės graikų "vėjo muzika" ir baigiant moderniais instrumentais — stikliniais varpais ir t. t. Įdomu, kad pasauly esą kelios dešimtys įvairiausių "marimbų" ir styginių instrumentų. Universiteto atletikos rinktinė pademonstravo akrobatinių dalykų bei šokių numerių. Filmai: "Ieškanti akis", "Dramatiniai šokiai gamtoje" ir "Poeto sugrįžimas". Muzika filme — Paul Severnson. Pirmasis spalvotas filmas buvo pats įspūdingiausias ir pamokantis. Filmą parodo įvairiausių gamtos vaizdų: mišką, uolas, kopas, vandens bangas, vėjo linguojamas žoles. Modernus dailininkas visa tai stebi ir ieško savo kūriniui motyvo. Radęs tinkamą vaizdą, sukuria pusiau abstraktų (arba ir realistinį) visais atžvilgiais identišką paveikslą. Net abstraktui galima pritaikyti gamtoje matytus vaizdus, formas arba judesius. Kaip pavyzdį filmas pirma parodo abstraktų paveikslą, iš kurio negalima išsifruoti gamtoje esamų elementų. Bet kai parodo iš kokios vietos imtas tam abstraktiniam paveiksliui motyvas, ta-

da aiškiai atpažįstamos formos ir linijos bei masės. Panašių abstraktinių paveikslų sutinkame parodose, pavadintų "peizažais". Tačiau šita dailės forma nėra lengva, nes čia ne nuoga gamta kopijuojama, bet kūriama dviejų dimensijų, dažnai be perspektyvos, kompozicija iš gamtoje matytų sugestiųjų, sudarant harmoningą spalvų, linijų ir masių jungtį. Gamta artimesnė fonetiniam menui negu statiškai tapybai, nes gamtoje egzistuoja judesiais, garsai — fizinė jėga ir aiškus trijų matavimų optinis vaizdas. Dailėje šie elementai virsta dirbtiniais, nes gyvos gamtos negalima nutapyti; nutapomi tikrai jos paviršutiniai fizinio veiksmo efektai. Užtat turime geresnes priemones: geometrinės formas, be kurių dailė būtų neįmanoma. Be jų nebūtų įmanoma jokia struktūra, nei jokios proporcijos suvokiamos.

VYKSTA PARODOS

— Čiurlionio galerijoje šį vakarą 6:30 val. atidaroma Česlovo Janušo paroda.

— Dail. J. Pautieniaus paroda šį vakarą atidaroma Bostone L. T. S-gos namuose.

— K. Kazimir galerijoje, 156 E. Ontario St., John McLaughlin gryno purizmo paroda.

— Arts Club, 109 E. Ontario St., šiandien buvo atidaryta reta paroda — Votive Art (Votyvai — pasižadėjimas Dievui arba kuriam šventajam patronui, kad saugotų nuo nelaimių). Paroda sudaryta iš Ermanno Mori kolekcijos, Milane (Italijoje). Šis senas paprotys ne tik Europoje, bet ir Lotynų Amerikoje užsilikęs nuo 15-to šimtmečio. Šventųjų paveiksai arba statulaitės darytos daugiausia liaudies mėgėjų menininkų, panašiai, kaip lietuvių dievdirbių menas.

— Findlay galerijoje, 320 So. Michigan Ave., yra Vu Cao Dam, Vietname gimusio ir nuo 1931 m. Paryžiuje gyvenančio tapytojo paroda. Rytietiška realistinė tapyba. Ten pat Ardissone ir kitų prancūzų tapyba.